

Let's Eat, Let's Bentsh, Let's Remember: Understanding the Role of Eretz Yisrael and Yerushalayim in Birkat Hamazon

1) בבא בתרא ס:

ת"ר כשחרב הבית בשניה, רבו פרושין בישראל שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין. נטפל להן ר' יהושע, אמר להן: בני, מפני מה אי אתם אוכלין בשר ואין אתם שותין יין? אמרו לו: נאכל בשר שממנו מקריבין על גבי מזבח, ועכשיו בטל? נשתה יין שמנסכין על גבי המזבח, ועכשיו בטל? אמר להם: א"כ, לחם לא נאכל, שכבר בטלו מנחות! אפשר בפירות. פירות לא נאכל, שכבר בטלו בכורים! אפשר בפירות אחרים. מים לא נשתה, שכבר בטל ניסוך המים! שתקו. אמר להן: בני, בואו ואומר לכם: שלא להתאבל כל עיקר אי אפשר - שכבר נגזרה גזרה, ולהתאבל יותר מדאי אי אפשר שאין גוזרין גזירה על הצבור אא"כ רוב צבור יכולין לעמוד בה...אלא כך אמרו חכמים: סד אדם את ביתו בסיד, ומשייר בו דבר מועט. וכמה? אמר רב יוסף: אמה על אמה. אמר רב חסדא: כנגד הפתח. עושה אדם כל צרכי סעודה, ומשייר דבר מועט. מאי היא? אמר רב פפא: כסא דהרסנא

2) שולחן ערוך אורח חיים קפ: ה

נוהגים לכסות הסכין בשעת בהמ"ז, ונהגו שלא לכסותו בשבת ויום טוב
משנה ברורה - וטעם שני בשם רבינו שמחה לפי שפעם אחד הגיע אחד לברכת בונה ירושלים ונזכר חורבן הבית ותקע סכין בבטנו וע"כ נהגו לסלקו בשעת ברכה

3) ברכות מח:

אמר רב נחמן: משה תקן לישראל ברכת הזון בשעה שירד להם מן, יהושע תקן להם ברכת הארץ כיון שנכנסו לארץ, דוד ושלמה תקנו בונה ירושלים. דוד תקן על ישראל עמך ועל ירושלים עירך, ושלמה תקן על הבית הגדול והקדוש, הטוב והמטיב ביבנה תקנוה כנגד הרוגי ביתר. דאמר רב מתנא: אותו היום שניתנו הרוגי ביתר לקבורה תקנו ביבנה הטוב והמטיב, הטוב - שלא הסריחו, והמטיב - שניתנו לקבורה

4) נודה לך ה' אלקינו. על שהנחלת לאבותינו ארץ חמדה טובה ורחבה. ועל שהוצאתנו ה' אלקינו מארץ מצרים. ופדיתנו מבית עבדים. ועל ברייתך שחמתם בבשרנו. ועל תורתך שלמדנו. ועל חקיה שהודעתנו. ועל חיים חן וחסד שחוננתנו. ועל אכילת מזון שאתה זן ומפרנס אותנו תמיד. בכל יום ובכל עת ובכל שעה ועל הפל ה' אלקינו אנהנו מודים לך ומברכים אותך. **יתברך שמה כפי כל חי תמיד לעולם ועד:** כפתיב. ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך על הארץ הטובה אשר נתן לך: פרוה אתה ה'. על הארץ ועל המזון

5) דברים פרק ח

ז פי ה' אלקיך, מביאך אל-ארץ טובה: ארץ, נחלי מים--עינת ותהמת, יצאים בבקעה ובהר. ח ארץ חטה ושערה, וגפן ותאנה ורמון; ארץ-זית שמן, ודבש... י ואכלת, ושבעת--וברכת את-ה' אלקיך, על-הארץ הטובה אשר נתן-לך.

6) תענית דף י:

תנו רבנן: ארץ ישראל נבראת תחילה וכל העולם כולו נברא לבסוף...ארץ ישראל משקה אותה הקדוש ברוך הוא בעצמו, וכל העולם כולו על ידי שליח...ארץ ישראל שותה מי גשמים, וכל העולם כולו מתמצית.... ארץ ישראל שותה תחילה, וכל העולם כולו לבסוף...משל לאדם שמגבל את הגבינה, נוטל את האוכל ומניח את הפסולת

7) דברים פרק יא

י פי הארץ, אשר אתה בא-שמה לרשתה--לא כארץ מצרים הוא, אשר יצאתם משם: אשר תזרע את-זרעך, והשקית בגלגל כגן הירק. יא והארץ, אשר אתם עברים שמה לרשתה--ארץ הרים, ובקעת; למטר השמים, תרשתה-מים. יב ארץ, אשר-ה' אלקיך דרש אתה: תמיד, עיני ה' אלקיך בך-- מרשית השנה, ועד אחרית שנה

קדוּשְׁנוּ קְדוּשׁ יַעֲקֹב. רוֹעֵנוּ רוֹעֵה יִשְׂרָאֵל. הַמְלִיךְ
הַטוֹב וְהַמְטִיב לְכָל. שְׂפָכֵל יוֹם וַיּוֹם הוּא הַטֵּיב
הוּא מְטִיב הוּא ה'טֵיב לָנוּ. הוּא גְמָלְנוּ הוּא גּוֹמְלָנוּ
הוּא יִגְמָלְנוּ לְעַד לְחַן וְלַחֲסֵד וְלִרְחֻמִּים וְלִרְחוּ. הַצְּלֵה
וְהַצְּלֵחַה. בְּרַכָּה וַיְשׁוּעָה. נַחֲמָה. פְּרַנְסָה וְכַלְפָּלָה.
וְרַחֲמִים וְחַסְדֵּי וְשְׁלוֹם וְכָל טוֹב. וּמְכַל טוֹב לְעוֹלָם
אֵל יַחֲסֵרְנוּ

13) משך חכמה דברים ח:

ויש להבין מה שאמרו (ברכות מח, ב) "הטוב והמיטיב" ביבנה תקנוה על הרוגי ביתר וכו'. דצריך הסבר, דעל ענין פרטי תקנו חכמים ברכה קבועה... והביאור, דכל ברכת המזון נתקנה על בנין האומה אשר נבנית ציבחר ציבחר באצבע ההשגחה, וזה בהשגחה פרטית במן במדבר... והיה להם ארץ, וירושלים מרכז הארץ, ובית המקדש ששכן שמו עליו, והתנהג בנסים רצופים תמיד. אמנם "הטוב והמיטיב" תקנו על קיום האומה הבודדת במועדיה להיות הולכת בגולה זה אלפיים שנה, והיא קיימת ברוחה ובהודה ותפארתה, ו"כל כלי יוצר עליה לא יצלח" (ע"פ ישעיה נד, יז). והנה אחר החורבן חשבו כי קיומה בלתי אפשרי, ועתידה לכלות ולנדוד כהצוענים בלא תפארת אדם, כאשר ראו כי בביתר לא נושעו על ידי מלכות בן כוכבא, שגדולי עולם היו מוטעים בו. אמנם כאשר ראו כי עמד מלך חסד אחד, ונגזר עליהם קבורה, כדאמרו ירושלמי תענית, הבינו כי ישראל שה אחד בין שבעים זאבים, ובחסד ה' על ידי מלכי חסד יחליף כח ויוסיף דעת, וכאשר יהמיון גלי ים לשוטפם יבוא הרוח וישקיטם על ידי מושלי ויועצי ארץ אשר לבבם ביד ה' המלאה חסד. לכן תקנו "הטוב והמיטיב" על קיום האומה.

14) בְּרוּךְ אַתָּה ה', אֱלֹהֵינוּ מְלִיךְ הָעוֹלָם עַל הַמְּחִיָּה וְעַל הַפְּלִפְלָה וְעַל תְּנוּבַת הַשָּׂדֶה וְעַל אֲרֵץ חֲמָדָה טוֹבָה וְרַחֲבָה שְׂרָצִית וְהַנְחֵלֶת לְאַבּוֹתֵינוּ לְאֹכֹל מִפְּרִיָּהּ וְלִשְׂבּוֹעַ מִטּוֹבָהּ. רַחֵם (נָא) ה' אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ וְעַל צִיּוֹן מְשֻׁכָּן כְּבוֹדְךָ. וְעַל מִזְבְּחֶךָ. וְעַל הַיְכָלְךָ. וּבְנֵה יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ. וְהַעֲלֵנוּ לְתוֹכָהּ. וְשִׁמְחֵנוּ בְּבִנְיָנָהּ וְנֹאכַל מִפְּרִיָּהּ וְנִשְׂבַּע מִטּוֹבָהּ וּבְבִרְכָּךָ עָלֶיךָ בְּקִדְשָׁהּ וּבְטַהֲרָהּ

8) Rav Hirsch Devarim 8:10

"Grace after Meals," as it is popularly known, is something more than a formal rendition of thanks for what we have received. It is intended not only to remind us that it is G-d and G-d alone that we owe our existence, but also to make us aware of the logical implications of this fact for the accomplishment of our life's mission. For this reason Birkat Hamazon consists of four berachot which together encompass all the factors that constitute the concept of "the Jew".

9) רַחֵם נָא ה' אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ. וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ. וְעַל צִיּוֹן מְשֻׁכָּן כְּבוֹדְךָ. וְעַל מְלָכוֹת בֵּית דָּוִד מְשֻׁכָּן. וְעַל הַבַּיִת הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שְׁמֶךָ עָלָיו: אֱלֹהֵינוּ. אָבִינוּ. רְעֵנוּ זוֹנְנוּ פְּרַנְסָנוּ וְכַלְפָּלְנוּ וְהַרְוִיחֵנוּ. וְהַרְנוּחַ לָנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ מִהֲרָה מְכַל צָרוֹתֵינוּ. וְנָא אֵל תִּצְרִיכֵנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ לֹא לִיָּדִי מִתַּנַּת בְּשׂוֹר וְנָדָם וְלֹא לִיָּדִי הַלְוָאָתָם. כִּי אִם לִיָּדֶךָ הַמְּלָאָה. הַפְּתוּחָה. הַקְּדוּשָׁה וְהַרְחֲבָה. שְׁלֵא גְבוּשׁ וְלֹא נְכַלְם לְעוֹלָם וָעֶד. וּבְנֵה יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ. בְּרוּךְ אַתָּה ה'. בּוֹנֵה בְּרַחֲמָיו יְרוּשָׁלַיִם: אָמֵן

10) פוטה מה:

רשב"ג אומר, העיד ר' יהושע: מיום שחרב בהמ"ק - אין יום שאין בו קללה, ולא ירד הטל לברכה, וניטל טעם הפירות. ר' יוסי אומר: אף ניטל שומן הפירות

11) איכה רבה פרשה א

"בכה תבכה ודמעתה על לחיה"- מעשה באשה אחת שהיתה בשכנותו של רבן גמליאל והיה לה בן תשחורת ומת והיתה בוכה בלילות, והיה רבן גמליאל שומע קולה ונוכר חרבן הבית, והיה בוכה עד שנשרו ריסי עיניו

12) בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מְלִיךְ הָעוֹלָם. הָאֵל. אָבִינוּ. מְלַכְנוּ. אֲדִירָנוּ. בּוֹרְאָנוּ. גּוֹאֲלָנוּ. יוֹצְרָנוּ.

